

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel.: 286 840 129
E-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

Důvěra ústavním institucím v lednu 2016

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v16-01</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>11. - 18. 1. 2016</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1047</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>220</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace dotazování PAPI a CAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PI. 1, PS. 1</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>1. února 2016</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Jan Červenka</i>

V reprezentativním šetření CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., byla v lednu 2016 vybraným občanům položena otázka, zda důvěřují základním ústavním institucím.¹ Sledování důvěry ústavním institucím je pravidelnou součástí našich šetření, což nám umožňuje mapovat vývoj názorů veřejnosti v dlouhodobém časovém horizontu.

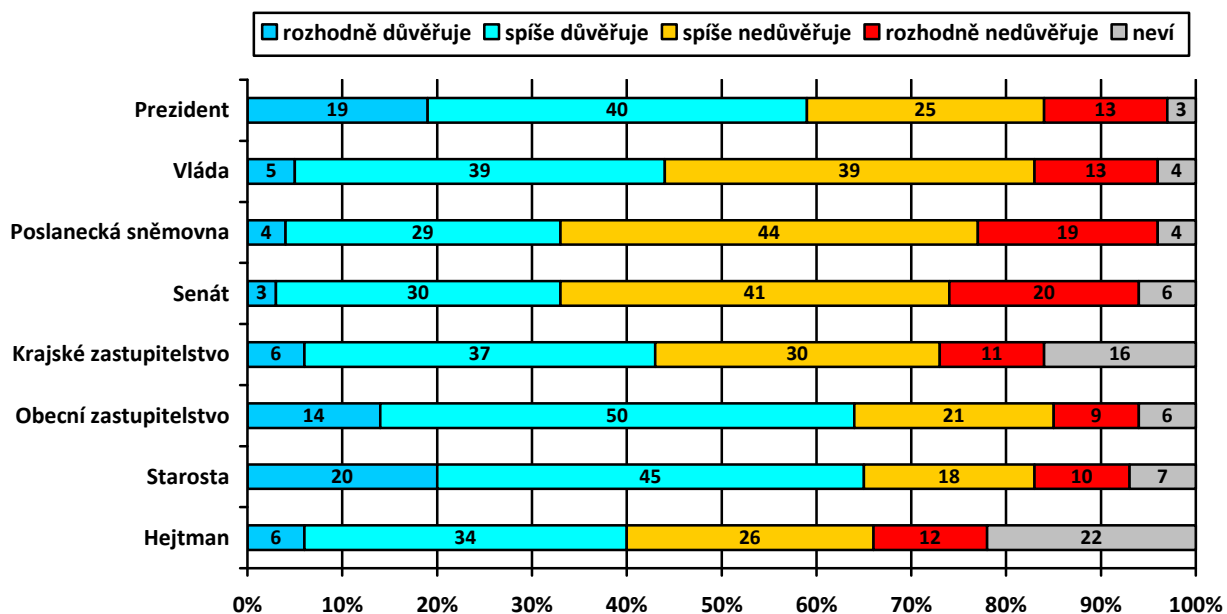
Jak ukazují výsledky v grafu 1, v lednu 2016 prezidentovi republiky důvěru vyjadřovalo 59 % občanů, v tom 19 % prezidentovi důvěřovalo „rozhodně“ a 40 % „spíše“. Naopak nedůvěru prezidentovi republiky vyjádřilo 38 %, v tom 25 % „spíše“ a 13 % „rozhodně“. 3 % oslovených se nedokázala rozhodnout a zvolila odpověď „neví“.

Vládě v porovnání s prezidentem republiky důvěřuje pouze menšina veřejnosti ve výši mírně nad úroveň dvou pětin (44 %), když 5 % dotázaných vládě „rozhodně důvěřuje“ a 39 % jí „spíše důvěřuje“. Lehce nadpoloviční většina (52 %) občanů vládě nedůvěřuje, v tom 13 % jí „rozhodně nedůvěřuje“ a 39 % „spíše nedůvěřuje“. Zbývajících 4 % se nedokázala vyjádřit.

Obě komory parlamentu, Poslanecká sněmovna a Senát, jsou hodnoceny dosti podobně, když třetina dotázaných jim vyjadřuje důvěru (shodně 33 %) a o málo více než tři pětiny (63 % u Poslanecké sněmovny, 61 % u Senátu) jim nedůvěřují.

¹ Otázka: „Řekněte, prosím, důvěřujete prezidentovi republiky, vládě, Poslanecké sněmovně PČR, Senátu PČR, svému krajskému zastupitelstvu, svému obecnímu zastupitelstvu, starostovi vaší obce či městské části, hejtmánovi vašeho kraje (primátorovi, pokud žijete v Praze)?“

Graf 1: Důvěra obyvatel ústavním institucím (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 11. – 18. 1. 2016, 1047 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Tabulka 1a: Důvěra obyvatel ústavním institucím (%) – časové srovnání

DŮVĚRA	I/15	II/15	III/15	IV/15	V/15	VI/15	IX/15	X/15	XI/15	XII/15	I/16
Prezident	44	44	47	47	46	45	55	51	56	59	59
Vláda	47	49	45	46	44	45	46	43	46	44	44
Poslanecká sněmovna	37	36	32	34	34	33	35	31	34	35	33
Senát	35	35	33	35	34	33	36	32	34	33	33
Krajské zastupitelstvo	46	45	45	44	43	41	46	43	42	45	43
Obecní zastupitelstvo	63	66	66	64	62	59	64	61	61	61	64
Starosta	62	65	64	63	62	60	64	61	63	64	65
Hejtman	42	42	42	41	38	38	42	39	41	40	40

Poznámka: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně důvěřuje“ a „spíše důvěřuje“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „spíše nedůvěřuje“ a „rozhodně nedůvěřuje“ a odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

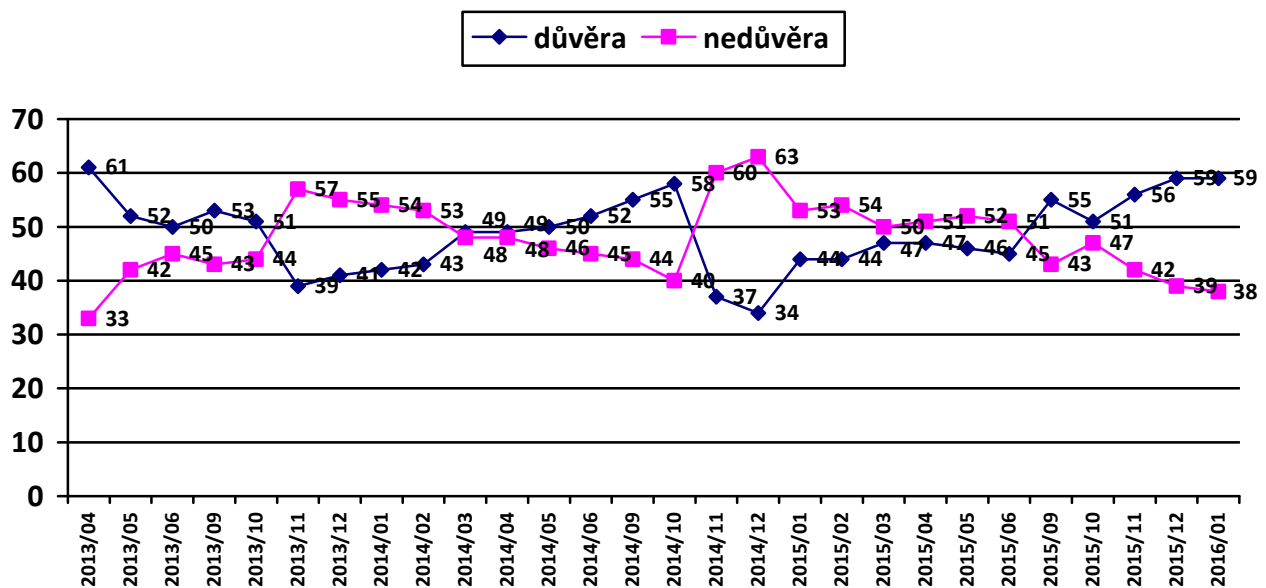
Tabulka 1b: Nedůvěra obyvatel ústavním institucím (%) – časové srovnání

NEDŮVĚRA	I/15	II/15	III/15	IV/15	V/15	VI/15	IX/15	X/15	XI/15	XII/15	I/16
Prezident	53	54	50	51	52	51	43	47	42	39	38
Vláda	50	48	51	51	52	52	50	54	51	52	52
Poslanecká sněmovna	59	59	63	63	61	62	60	64	62	61	63
Senát	57	57	59	59	60	59	57	59	59	61	61
Krajské zastupitelstvo	39	38	39	41	41	43	37	41	43	41	41
Obecní zastupitelstvo	29	28	27	31	32	36	31	32	33	34	30
Starosta	27	27	28	30	30	34	30	32	30	30	28
Hejtman	38	39	39	40	41	44	38	40	40	40	38

Poznámka: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně nedůvěřuje“ a „spíše nedůvěřuje“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „spíše důvěřuje“ a „rozhodně důvěřuje“ a odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Graf 2: Vývoj důvěry/nedůvěry v prezidenta (% , duben 2013 – leden 2016)

Zdroj: Výzkumy CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Na krajské (a v případě hlavního města Prahy magistrátní) úrovni se podíly důvěry a nedůvěry zhruba vzájemně vyvažují. Krajským zastupitelstvům 43 % dotázaných důvěřuje, zatímco podíl nedůvěry činí 41 % a zbylých 16 % se nedokáže rozhodnout. V případě hejtmanů (a v Praze primátora) se podíly důvěry a nedůvěry pohybují nepatrně níže, když důvěru zde vyjádřilo 40 % a nedůvěru 38 %, přičemž 22 % uvedlo odpověď „neví“.

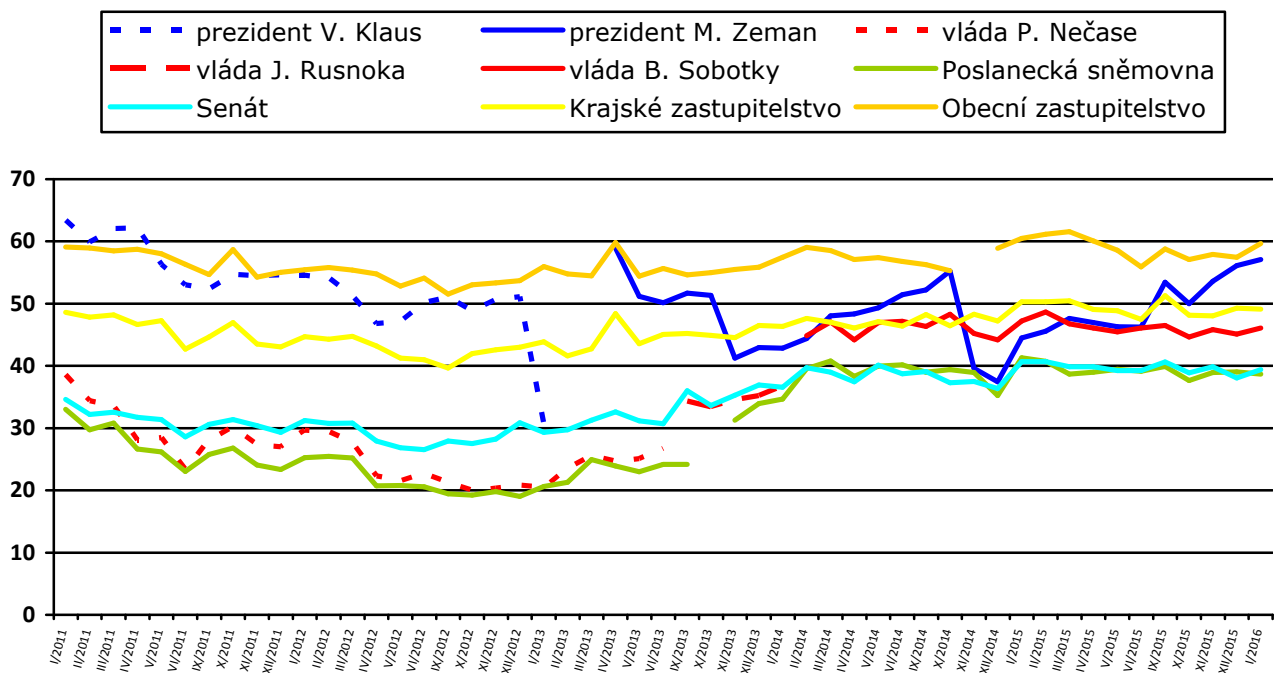
Podstatně lépe jsou na tom obecní zastupitelstva, případně zastupitelstva městských částí a starostové, jimž důvěřuje více než třipětinová, bezmála dvoutřetinová většina občanů. Konkrétně v případě obecních zastupitelstev podíl důvěry dosahoval 64 %, v tom 14 % obecním zastupitelstvům „rozhodně důvěřuje“ a 50 % jim „spíše důvěřuje“. Podíl nedůvěřujících u obecních zastupitelstev činí tři desetiny (30 %), přičemž „spíše“ jim nedůvěřuje 21 % a „rozhodně“ 9 %. Starostové jsou na tom ještě o trochu lépe, když důvěru jim vyjádřilo 65 % občanů, v tom 20 % „rozhodně“ a 45 % „spíše“, nedůvěra ke starostům pak dosáhla necelých tří desetin (28 %), když 18 % respondentů podle svých slov starostům „spíše nedůvěřuje“ a 10 % jim „rozhodně nedůvěřuje“.

V časovém srovnání, které nabízí tabulka 1a a 1b, můžeme vidět, že v porovnání s předchozím šetřením z prosince 2015 mírně (o 4 procentní body) poklesla nedůvěra k obecním zastupitelstvům. Jiné statisticky významné změny oproti minulému šetření nenastaly. U většiny ústavních institucí v průběhu posledního roku jsme přitom zaznamenávali jen drobné a vesměs statisticky nevýznamné kolísání podílu důvěry okolo nějakého ročního průměru, od něhož se aktuální výsledky významně neodchylují. Jedinou zřetelnou výjimku v tomto ohledu představuje důvěra prezidentovi republiky, kterou od nástupu současné hlavy státu do funkce podrobněji zachycuje graf 2 a která prochází v čase dosti výraznými změnami, což platí i o právě uplynulém roce. V prosinci 2014 důvěra prezidentovi dosáhla po velkém listopadovém propadu svého absolutního minima 34 %, ² avšak v průběhu roku 2015 se zvýšila o 25 procentních

² Jednalo se o minimum v rámci daného funkčního období, přičemž historicky nižší důvěra prezidentovi republiky za celou dobu existence ČR byla zaznamenána pouze jednou, a sice u Václava Klause na konci jeho druhého funkčního období v lednu 2013, kdy šetření proběhlo krátce

bodů na stávajících 59 % a přiblížila se naopak ke svému historickému maximu z dubna 2013.

Graf 3: Důvěra ústavním institucím v letech 2011- 2016 (index důvěry)³

Zdroj: Výzkumy CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

U vlády, u Poslanecké sněmovny a v menší míře i u Senátu pak v dlouhodobější perspektivě vidíme podstatné zvýšení důvěry v porovnání s předchozím volebním obdobím PS ukončeným předčasnými volbami na podzim roku 2013. Kritičtější postoje veřejnosti k politice zejména v průběhu roku 2012 se sice nikoli dramaticky, ale statisticky signifikantně promítaly i do přechodného snížení důvěry v krajskou a místní samosprávu (viz graf 3).

po vyhlášení široké a silně kritizované amnestie a kdy prezidentovi důvěřovalo jen 26 % občanů, zatímco 72 % mu nedůvěřovalo. Pro zajímavost můžeme doplnit, že u Václava Havla historickým minimem byla důvěra na úrovni 45 % zaznamenaná v září 2002 při podílu nedůvěry 52 %, přičemž srovnatelný výsledek v jeho případě byl zaznamenan i v lednu 1999 (46 % důvěřovalo, 52 % nedůvěřovalo) a důvěra pod 50 % byla zaregistrována i v několika dalších výzkumech toho roku. Naopak maximální podíly důvěry u obou předchůdců Miloše Zemana ve funkci prezidenta republiky byly zřetelně vyšší než u současné hlavy státu, když u Václava Havla byly na přelomu let 1996 a 1997 zaznamenány podíly důvěry nad hranicí 80 % (ty se pak běžně objevovaly u českých respondentů i v letech 1991 a 1992, kdy Václav Havel byl prezidentem ČSFR, a v roce 1990 se důvěra prezidentovi pohybovala i nad hladinou 90 %) a u Václava Klause se v některých letech důvěra stabilně držela nad hladinou 70 % s opakovaně zaznamenaným maximem 77 % z roku 2004. I z toho je zřejmé, že velké posuny a prudké změny z hlediska důvěry prezidentovi nejsou něčím výjimečným a charakteristickým pouze pro působení současného prezidenta. Přitom při komparaci důvěry stávající hlavy státu s jeho předchůdci je třeba vzít v potaz, že oba na rozdíl od Miloše Zemana byli voleni poslanci a nikoli přímo občany, takže jejich volba, jakkoli byla často politicky vypjatá, ani zdaleka tak nerozdělila veřejnost na zaryté odpůrce a stoupence zvoleného prezidenta, jako to učinila první přímá volba na počátku roku 2013 s její emocionálně vyhocenou kampaní, průběhem i následným ohlasem, v němž bylo a dodnes je patrné, jak těžce mnozí nesli konečný výsledek prezidentských voleb.

³ Index důvěry může nabývat hodnot od 0 do 100 a je vypočítán jako součtový skóre z nezaokrouhlených hodnot procentních podílů příslušných variant odpovědí vynásobených hodnotami 1 (rozhodně důvěřuje), 0,75 (spíše důvěřuje), 0,5 (neví), 0,25 (spíše nedůvěřuje) a 0 (rozhodně nedůvěřuje).

Z podrobnější analýzy vyplývá, že prezidentovi republiky častěji důvěřují lidé starší 60 let, respondenti se středním vzděláním bez maturity, důchodci, obyvatelé Moravy, lidé, kteří se politicky zařazují na levici a levý střed, a voliči ČSSD nebo KSČM. Naopak nižší důvěru nebo zvýšený podíl nedůvěry prezidentovi republiky šetření zaznamenalo mezi absolventy vysokých škol, dotázanými z Čech, těmi, kdo se hlásí k pravici či pravému středu, příznivci ODS nebo TOP 09 a rozhodnými nevoliči.

Vládě častěji důvěřovali absolventi vysokých škol, dotázaní s dobrou životní úrovní, lidé spokojení s politickou situací i s životem, respondenti příznivě hodnotící současnou ekonomickou situaci a voliči ANO, ČSSD či KDU-ČSL. Naopak relativně nižší důvěru nebo vyšší podíl nedůvěřujících vládě šetření ukázalo mezi nezaměstnanými, dotázanými se špatnou životní úrovní své domácnosti, kritickými k současné ekonomické situaci, nespokojenými se současnou politickou situací, nespokojenými s vlastním životem, rozhodnými nevoliči bez preferované strany a respondenty z obcí a malých měst s populací od 2 do 5 tisíc obyvatel.

Poslanecké sněmovně častěji důvěřují lidé hodnotící životní úroveň své domácnosti jako dobrou, respondenti spokojení se svým životem i s politickou situací, lidé příznivě hodnotící současnou ekonomickou situaci a voliči ČSSD či ANO. Naopak relativně nižší důvěru nebo vyšší podíl nedůvěřujících Poslanecké sněmovně šetření ukázalo mezi dotázanými se špatnou životní úrovní své domácnosti, respondenty kritickými k současné ekonomické situaci, nespokojenými se současnou politickou situací, nespokojenými s vlastním životem a rozhodnými nevoliči bez preferované strany.

Senátu ve zvýšené míře důvěřují lidé hodnotící životní úroveň své domácnosti jako dobrou, respondenti spokojení se svým životem i s politickou situací, lidé příznivě hodnotící současnou ekonomickou situaci, dotázaní z obcí s populací od 800 do 2 tisíc, lidmi politicky se řadícími k pravému středu a voliči ČSSD, ANO i KDU-ČSL. Naopak relativně nižší důvěru nebo vyšší podíl nedůvěřujících Senátu šetření ukázalo mezi dotázanými se špatnou životní úrovní své domácnosti, lidmi hodnotícími současnou ekonomickou situaci v ČR jako špatnou, dotázanými nespokojenými se současnou politickou situací, lidmi nespokojenými s vlastním životem, těmi, kdo se hlásí k politickému středu, rozhodnými nevoliči bez preferované strany a respondenty z obcí a měst od 2 do 5 tisíc obyvatel.

U důvěry krajským zastupitelstvům se z hlediska pohlaví, věku či vzdělání objevují jen nevýznamné rozdíly s výjimkou mírně zvýšeného podílu nedůvěry u mužů. Jejich hodnocení ovšem vykazuje zřejmou korelaci s hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti a ekonomické situace v ČR, se spokojeností s politickou situací a rovněž s vlastním životem. V případě stranických preferencí se zvýšený podíl důvěry objevuje mezi stoupenci ČSSD a ANO, naopak nižší důvěru k nim vyjadřují nevoliči bez preferované strany. Regionálně se pak objevuje určitý rozdíl mezi Čechami a Moravou, když při zhruba shodném podílu důvěřujících obyvatel Čech poněkud častěji ve vztahu ke krajským zastupitelstvům vyjadřují nedůvěru, zatímco Moravané se častěji uchylují k odpovědi „nevím“. Zvýšený podíl důvěry ke krajskému zastupitelstvu vykazují dotázaní z Vysočiny. Důvěra ke krajskému zastupitelstvu je samozřejmě velmi silně propojená s důvěrou hejtmanovi.⁴

V případě hejtmanů a pražského primátora se pak důvěra opět zvyšuje spolu se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti i ekonomické situace v ČR, s rostoucí spokojeností s politickou situací a také s rostoucí spokojeností s životem. Podle stranických preferencí hejtmanům více důvěřují voliči ANO a v menší míře i ČSSD, naopak méně důvěřujících je mezi nevoliči. Výrazně vyšší důvěru ke

⁴ Spearmanův koeficient pořadové korelace mezi důvěrou krajskému zastupitelstvu a důvěrou hejtmanovi činil 0,699.

krajskému zastupitelstvu mají dotázaní z Vysočiny, naopak nedůvěra se častěji objevuje mezi Pražany.

Také u obecních zastupitelstev a starostů obcí či městských obvodů v případě statutárních měst se objevují tytéž korelace s životní úrovní, hodnocením ekonomické situace, spokojeností s politickou situací a s vlastním životem, jako v případě krajských reprezentací, přičemž i zde je důvěra v zastupitelstvo velmi silně spjatá s důvěrou starostovi.⁵ Obecním zastupitelstvům i starostům poněkud častěji důvěřují a méně často vyjadřují nedůvěru ženy v porovnání s muži. Vyšší podíly nedůvěry byly zaznamenány mezi nezaměstnanými. Regionálně se obecní zastupitelstva těší vyšší důvěře na Moravě než v Čechách, především pak v Praze a v severozápadní části Čech (Ústecký a Karlovarský kraj). V Praze a na severozápadě Čech se nižší důvěře a vyšší nedůvěře vystavují též starostové obcí a měst, případně městských částí. Z hlediska stranických preferencí si místní reprezentace stojí lépe mezi voliči ČSSD, k nimž se v případě samotných zastupitelstev přidávají ještě i stoupenci ANO. Výrazně více svým zastupitelstvům a starostům věří obyvatelé obcí s populací do 2 tisíc obyvatel, k nimž se v případě starostů v menší míře přidávají i dotázaní z měst od 5 do 15 tisíc obyvatel, naopak nedůvěru k nim více vyjadřují vedle Pražanů, tj. obyvatel jediného města s více než milionovou populací, obyvatelé obcí a měst s populací od 2 do 5 tisíc obyvatel a lidé z měst s populací od 30 do 80 tisíc obyvatel.

V rámci šetření byla zjišťována také spokojenost se současnou politickou situací v naší zemi.⁶ Aktuální výsledky a časové srovnání nabízí tabulka 2.

Tabulka 2: Spokojenost/nespokojenost se současnou politickou situací v ČR (v %)

	I/15	II/15	III/15	IV/15	V/15	VI/15	IX/15	X/15	XI/15	XII/15	I/16
Spokojen	19	21	19	19	21	21	21	21	20	21	23
Ani spokojen, ani nespokojen	36	37	35	36	32	35	36	32	33	30	33
Nespokojen	42	41	43	42	45	42	40	43	44	46	41

Poznámka: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně spokojen“ a „spíše spokojen“, resp. „spíše nespokojen“ a „rozhodně nespokojen“. Dopočet do 100 % tvoří odpověď „nevím“.

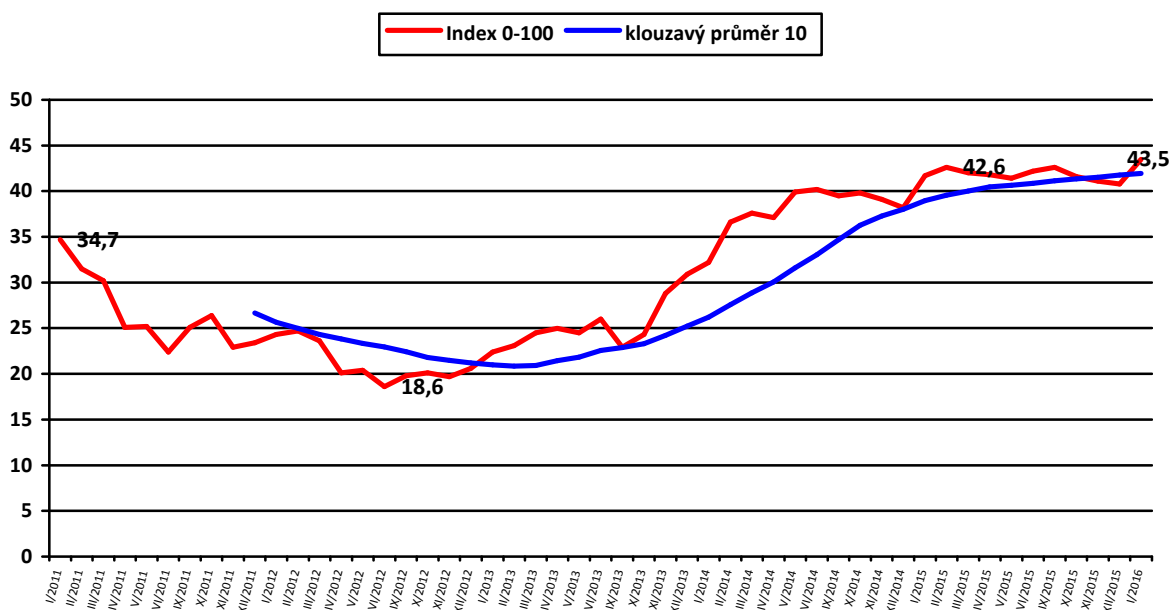
Zdroj: Výzkumy CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Spokojenost se současnou politickou situací vyjádřila necelá čtvrtina (23 %) respondentů. Ani spokojena, ani nespokojena se cítí třetina obyvatel ČR (33 %). Nespokojenost s politickou situací v současnosti vyjadřují přibližně dvě pětiny dotázaných (41 %). Zbytek respondentů (3 %) zvolil variantu „nevím“. V porovnání s minulým šetřením z prosince 2015 mírně poklesl podíl nespokojených se současnou politickou situací (o 5 procentních bodů). V delším časovém srovnání, které nabízí graf 4, je patrné výrazné zlepšení oproti předchozím letům.

⁵ Spearmanův koeficient pořadové korelace mezi důvěrou obecnímu zastupitelstvu a důvěrou starostovi činil 0,770.

⁶ Otázka: „Zamyslíte-li se nad celkovou současnou politickou situací v České republice, řekl byste, že jste s ní velmi spokojen, spíše spokojen, ani spokojen, ani nespokojen, spíše nespokojen, velmi nespokojen?“

Graf 4: Spokojenost se současnou politickou situací v letech 2011-2016 (index spokojenosti 0-100)⁷

Zdroj: Výzkumy CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Podrobnější analýza ukázala, že spokojenost s politickou situací roste se zvyšujícím se stupněm nejvyššího ukončeného vzdělání, zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti, se zlepšujícím se hodnocením ekonomické situace v ČR, s rostoucí spokojeností se svým životem celkově, s narůstající ochotou zúčastnit se případných voleb do Poslanecké sněmovny a s narůstajícím zájmem o politiku.

Spokojenější s politickou situací jsou častěji vysoce kvalifikovaní odborní nebo vedoucí pracovníci, a příznivci ANO nebo ČSSD. Vyšší nespokojenost naopak častěji vyjadřují důchodci, nezaměstnaní, potenciální voliči KSČM a rozhodní nevoliči.

⁷ Index spokojenosti může nabývat hodnot od 0 do 100 a je vypočítán jako součtový skóre z nezaokrouhlených hodnot procentních podílů příslušných variant odpovědí vynásobených hodnotami 1 (velmi spokojen), 0,75 (spíše spokojen), 0,5 (ani spokojen, ani nespokojen + neví), 0,25 (spíše nespokojen) a 0 (velmi nespokojen). Klouzavý průměr 10 představuje řadu průměrů indexu spokojenosti z deseti po sobě jdoucích šetření, přičemž 10 je počet šetření, které CVVM zpravidla realizuje v průběhu jednoho roku.